

LA OSS FÅ SLIPPE! – Svein Norheim (skrevet som leder av fortidsminneforeningen)
Halden arbeiderblad 12. mars 2015 (ikke på nett)

LA OSS FÅ SLIPPE!

Halden kommune har i svært mange år markedsført seg som EMPIRE-BYEN. Hvorfor? Jo, fordi gjennom oppbyggingen av Halden etter den katastrofale brannen i 1826, ble det skapt en by preget av tidens byggeskikk: Empiren. De første og svært gode eksemplene på denne byggeskikken fikk vi etter bybrannen 1. juledag 1817 da sentrale deler av byens nordside brant ned fra bybrua og Storgata opp til Teatergata og vest til Oscars gate. Etter dette ble bygninger som Kongegården, Rådhuset og Erlandsen-gården ført opp. Alle eksempler på fremragende byggeskikk.

Men det som ellers preger empirebyen Halden, er alle de en- og to-etasjers trehusene i bydeler som Banken, Sørhalden og området under festningen. Det forplikter å markedsføre seg som empirebyen. Dette kan ikke være en hatt man tar på seg etter behov og som bare er forbeholdt turistbrosjyrer og selvkrytet.

Haldens kulturhistoriske bygninger er av høy nasjonal verdi både når det gjelder selve bygningen og den struktur som byen har. Halden er byen med de «myke linjer» der gamle gateløp som Øvre og Nedre Bankegate og Elvegata krummer seg etter det gamle terrenget. Halden er byen med «klevene», de gamle ferdsselsårene inn og ut av byen, hovedveiene der reisende og omvandrende handelskarer kom med sine varer til markedet nede i byen – Storkleva, Oskleva og Busterudkleva.

Hva så med nye bygninger? For en by må fornye seg, heter det! Alle husker vi «Kåre Andersen gården» som ble oppført på 1960-tallet – den ligger jo fortsatt der i dag. Dette var første steget mot en hypermoderne by, slik man også så mange andre byer forandre seg til etter krigen. Kollapsen av viktige industrier i Halden som skotøy, portefølje, jernverk og Bomuldspinderiet førte til en krisetid som på mange måter savner sidestykke i Norge. «Haldenkrisa» var et faktum.

Disse nedgangstidene reddet det historiske Halden. Byen hadde ikke råd til en modernisering. Og i dag er vi kjempestolte av det vi klarte å bevare. Dagens svøpe for de kulturhistoriske bygningene er at vi har for mye penger! Vi har råd til å gjøre nesten hva det skal være. Og denne endringsiveren tar snart livet av Halden slik det var.

OM Å TA TIL VETTET!.

Et ordtak heter at vi får de politikere som vi fortjener. Av og til håper en at dette ikke er alltid sant. For Halden fortjener så mye mer. Det er to saker det her tenkes på:

- Utbyggingen på Tyska-Hollenderen
- Bygging av høyhus i sentrum og sentrumsnære områder

Utbyggerne på Tyska-Hollenderen med det famøse navnet «Fredrikshald Brygge», fortsetter der de begynte. Etter møter, innspill og høringsrunde har de vel knapt forandret en tøddel! Like envist, like «moderne», like lite stedstilpasset som da de begynte prosjektet. Har de intet hørt eller lært. De burde brukt mer av sin tid i Haldens gamle bebyggelse. Tatt inn over seg dimensjoner og miljø. Det er ikke slik at vi ønsker oss kopier av empirebygninger eller sveitserstilhus. Men det er noe med form og størrelser som byr oss imot. Stedstilpasset bebyggelse var og er et begrep og en metode. Området er porten til Halden fra sjøsida. Vi ønsker ikke at disse «kassene» skal være første møtet med byen fra fjordsida. Illustrasjoner og bruk av etasjeangivelse er en manipulerende teknikk som slå an – hos politikerne. Men med bruk av meterstokken vil men fort se at høyden på kassene vil tilsvare opp til seks etasjer over havflaten og ikke fire etasjer som er beskrivelsen på husene. Her kunne man også stilt spørsmål om grunnforhold og forurensning. Kanskje må også marinarkeologene inn i bildet før byggearbeidene kan settes i gang. Vi snakker jo her om gammel sjøbunn som er fylt ut.

Og så ønsket fra «byutviklerne» om høyhus da. Vi forstår at det skal være økonomi i byggingen, men til hvilken pris? Byen skal leve også etter vår generasjon – og skal vel fortsatt være det kjære Halden som vi nå i generasjoner har tatt hånd om. Hvor er byutviklerne om ti år, tjue år, tre år? Kapitalens veier er uransakelige. Er prisen god nok så har man solgt produktet neste måned eller neste år. Mens vi andre sitter igjen med en by og byutvikling vi ikke ønsker. Og rammer for byutviklingen? Vi ser jo til stadighet at når politikerne drister seg til å gi slike rammer, protesteres det høylytt fra utbyggere med trusler om tap av arbeidsplasser og frafall av prosjekter.

La Halden leve! Også som den vakre byen ved Iddefjorden i et landskap som mange kan misunne oss. Også med de vakre småskala bygningene med historisk sus. De som har en historie å fortelle. 350 års historie!